

Kultur / **Bøger**

Murakami før vi kendte ham

Haruki Murakami. Pressefoto

ANMELDELSE / 21.11.16

Jazz, tvillinger, katte - Haruki Murakamis sære motiver melder sig allerede i to tidlige romaner af den japanske verdensforfatter. De foreligger nu på dansk.

Louise Faldorf

I midten af oktober udkom *Hør vinden synge* og *Flipperspil 1973* for første gang på dansk. Haruki Murakamis debutromaner er, ligesom de forrige danske udgivelser, oversat af Mette Holm. Begge bøger beskæftiger sig med en række temaer, som bliver grundlæggende for forfatterskabet, og her oplever læseren for første gang Murakamis forkærlighed for jazz, tvillinger, katte og folk med usædvanlige ører. Forfatteren har før givet udtryk for at værkerne ikke er iblandt hans egne favoritter, og i begyndelsen ønskede han slet ikke at de skulle oversættes. Men nu er de her altså, de to kortromaner der blev starten på et stort forfatterskab.

Det er usædvanligt for Murakami at give sig af med forord, men denne gang får læseren den korte forklaring på, hvorfor Murakami forlod livet i sin jazzklub, og i stedet begyndte at skrive magiske fortællinger om unge mænd og katte.

Hør vinden synge og *Flipperspil* 1973 er to historier der med lethed kan opleves hver for sig, men det ville næsten være ærgerligt at skille dem ad. Det har forlaget også tænkt og derfor udgives værkerne i et smukt dobbeltalbum. Romanerne peger frem mod *En vild fårejagt*, hvor hovedpersonerne igen mødes, og *Dans Dans* der står som en slags epilog over trilogien.

I *Hør vinden synge* fra 1979 møder vi en ung mand, en navnløs jeg-fortæller. Det meste af sin sommerferie befinder han sig på Jays Bar, hvor han drikker øl og taler med sin ven Rotten. Hovedpersonens tanker kredser om tidligere kærlighedsforhold: Om kæresten der begik selvmord, og om den nye udkårne der kun har ni fingre. Samtaler om kærlighed, filosofi, musik og litteratur fylder første bog, og netop den velkonstruerede dialog betyder, at *Hør vinden synge* er den stærkeste af de to romaner.

Året efter udkom *Flipperspil* 1973, hvor hovedpersonen er flyttet til Tokyo, og lever som oversætter. Han bor sammen med to tavse tvillingepiger, der pludseligt er dukket op og lige så pludseligt forsvinder igen. Hovedpersonens tanker kredser om en flippermaskine han plejede at spille på i sin studietid. Rotten sidder stadig på baren, hvor han læser cowboyromaner, vrøvler pseudofilosofi og drikker øl.

Murakamis romaner tager ofte afsæt i hovedpersonens søgen efter noget, eller nogen, som er blevet borte. Uanset om han savner katte, kærester, får eller flippermaskiner, starter historien altid i den almindelige virkelighed, og ender med en lang rejse ind i ukendte parallelle verdener. Jeg-fortælleren i *Hør vinden synge* og *Flipperspil* 1973 er skabelon for de hovedpersoner, som Murakami introducerer flere gange over de næste tredive år.

Læsningen af romanerne er dels simpel, let og genkendelig, dels fremmedartet og kompleks. Den enkle udtryksform står i kontrast til et kompliceret plot og gør læseoplevelsen nem, imens forståelsen af det læste er mere krævende. Sætningerne er ultrakorte, rytmiske og rensset for forklaringer, som her hvor hovedpersonen kravler i seng med tvillingepigerne: »Så krøb vi i seng og skrev de sidste to ord ind i krydsogtværser. Det ene var 'regnbueørred', det andet 'vandresti'. Min krop blev hurtigt varm, og snart faldt vi alle i en dyb søvn. Jeg drømte om Trotskijs fire rensdyr. De havde alle sammen røde uldsokker på. Det var en rædsomt kold drøm.«

Holms oversættelser er altid meget loyale overfor Murakamis specielle form, men indimellem må selv hun give op overfor det klodsede danske sprog og kalde et 'flipperspil' et 'flipperspil'. I 2014 brugte forlaget ikke titlen »Hårdkogt eventyrland og verdens ende«, men valgte i stedet oversættelsen *Hardboiled Wonderland og verdens ende*. 'Pinball' kunne sagtens være forblevet 'Pinball'.

Ordenes klang er ikke uden betydning, især ikke i det japanske sprog der netop lægger vægt på tekstens rytme og lyd, som om det var musik: »Oktoberregnen faldt smukt som tynde nåle og blød som vat over golfbanen, hvor græsset var begyndt at visne. Den samlede sig ikke i vandpytter, men blev langsomt opsuget af jorden. Når det holdt op med at regne, lugtede der af fugtige blade i skoven, og solstreg fra solnedgangen malede pletter på jorden. Flere fugle løb tværs over stien, der gik gennem træerne.«

På japansk kan "solstrejf der trænger gennem træernes løv og maler lyspletter på jorden", skrives med blot ét enkelt ord; 'komorebi'. Den korte form og poetiske klang er svær at kopiere, og derfor må Holm skabe et helt nyt sprog for at kunne oversætte Murakami. I 2007 udkom *Kafka på stranden*, der oprindeligt hed *Umibe no Kafuka*, som direkte oversat betyder 'Kafka af/ved havet'. På engelsk blev bogen kaldt *Kafka on the Shore*, som så fint peger på værkets bagvedliggende tema, hvor hovedpersonen befinder sig på grænsen mellem to virkeligheder. Det er en vigtig ledetråd, der i Holms danske oversættelse blev løst in translation.

Murakami beskriver den fysiske verden i samspil med karakterernes indre landskab, og de to ting hænger ofte sammen på forunderlig vis: »Det forår, hvor jeg fyldte fjorten år, skete det utrolige, dæmningen brast, og jeg begyndte pludselig at tale. Hvad jeg sagde, husker jeg ikke, men jeg snakkede uafbrudt i tre måneder, som ville jeg fylde tomrummet ud efter fjorten års tavshed. Da jeg var færdig med at snakke midt i juli måned, fik jeg fyrrer i feber og måtte forsømme skolen i tre dage.«

Den flydende grænse mellem du-jeg, før-nu og ydre-indre giver forfatteren mulighed for at tale om komplekse eller tabubelagte emner på en afdæmpet måde. Murakami inviterer alverdens kulturelle og litterære referencer ind i teksten på filosofierende og humoristisk vis. Her skaber han en collage-agtig virkelighed, hvor ellers statiske begreber som virkelighed, sandhed, historie, tid og rum sættes i bevægelse.

Hør vinden synge og Flipperspil 1973 har ikke samme komplicerede struktur som de senere værker, og det er en tydeligt yngre Murakami bag fortællingen. Karakterene er ikke komplekse som i *Trækopfuglens krønike* eller *Kafka på stranden*, hvor universet foldes ud i flerdimensionelle lag. Selv har forfatteren kaldt romanerne 'umodne', men trofaste Murakami-læsere vil alligevel genkende hans karakteristiske udtryksform.

FAKTA

Haruki Murakami

*Hør vinden
synge & Flipperspil
1973*

Oversat af Mette Holm

336 sider, Indbundet
og i kasse

299 kr.

Klim

I oktober modtog
Murakami The Hans
Christian Andersen
Literature Award, og
besøgte i den
anledning Danmark.

Komitéen skrev bl.a.:
"Murakamis evne til
dristigt at blande
klassisk fortællekunst,
popkultur, japansk
tradition, drømmende
realisme og filosofisk
diskussion løfter arven
fra Andersens
fortællekunst.
Murakami udfordrer, i
lighed med H. C.
Andersen, læserens
vante forestillinger om
køn og identitet, og
han skaber et spraglet
galleri af såvel
fantastisk som
realistisk tegnede
romanpersoner.
Murakamis
fortællinger balancerer
derved smukt mellem
humor, livsglæde og
melankoli."